

Geçici Barınma Merkezlerinde Yaşayan Suriyeli Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Deneyimleri*
Professional Experiences of Teachers Working with Syrian Children Living in Temporary Accommodation Centers

Selin NİĞİZ¹, Ayşegül KARABAY TURAN²

Article Info/Makale Bilgi

Received/Alındı: 07/06/2022

Revised/Düzeltildi: 26/10/2022

Accepted/Kabul edildi: 24/11/2022

Anahtar kelimeler:

Suriyeli öğrenciler, öğretmenlik mesleği, sınıf öğretmenleri.

Keywords:

Syrian students, teaching profession, classroom teacher.

ÖZ

Bu çalışma, geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin mesleki deneyimlerini incelemek için yapılmıştır. Araştırma; 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında, Adana ili Sarıçam ilçesindeki Suriye'den gelen ailelerin yerleştiği geçici barınma merkezine açılan resmi ilköğretim okulunda çalışan ve birinci sınıf okutan beş sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma veri toplama aracı olarak tam yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda dört soru bulunmaktadır. Resmi okul öğretmenlerinden çalışmaya katılmaya gönüllü olan beş sınıf öğretmenine gönüllülük formu imzalatılmış, görüşme için uygun zaman belirlenmiştir. Bireysel görüşme yapılmıştır. Önceden hazırlanan görüşme soruları sıraları değiştirilmeden öğretmenlere sorulmuş ve yazılı olarak kaydedilmiştir. Her görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin hepsinin farklı bir deneyim yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenler, başarı hedeflerini düşürdüklerini, en ufak gelişmeye bile mutlu olduklarını, en fazla dil konusunda problem yaşadıklarını, tamamı Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin empati becerisi yüksek, sabırlı ve beden dilini doğru kullanabilen kişiler olması gerektiğini belirtmişlerdir.

ABSTRACT

This study was conducted to examine the professional experiences of teachers working with Syrian students living in temporary shelters. Research; It was held in the fall semester of the 2021-2022 academic year, with five primary school teachers working in the official primary school, which was opened to the temporary accommodation center where families from Syria settled in the Sarıçam district of Adana province. The research model was planned as a qualitative research method. A fully structured interview form was used as the research data collection tool. There are four questions in the interview form. Five primary school teachers who volunteered to participate in the study from official school teachers signed a volunteer form and a suitable time was determined for the interview. Individual interviews were conducted. The pre-prepared interview questions were asked to the teachers without changing their order and were recorded in writing. Each interview lasted an average of 20 minutes.

At the end of the study, it was seen that all of the teachers had a different experience. They stated that they lowered their success goals and were happy with even the

1 İlk Yazar, Sarıçam Konaklama Merkezi İlkokulu, Sınıf Öğretmeni, selin_0005@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0071-3986>

2 İkinci Yazar, Çukurova Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, akarabay@cu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4778-1679>

*Bu çalışma Dr.Öğr. Üyesi Ayşegül KARABAY TURAN danışmanlığında Selin NİĞİZ tarafından hazırlanan 'Tamamı Yabancı Uyruklu Öğrencilerden Oluşan Okulda Çalışan Öğretmenlerin Mesleğe Bakış Açıkları' adlı dönem projesinin özetlenmiş halidir.

slightest improvement. They stated that they had problems with language the most. They stated that teachers who work with foreign students should be people who have high empathy skills, patience and can use body language correctly.

Giriş

Öğrenme-öğretme süreci düzenlenirken birçok değişken göz önüne alınır. Bu değişkenlerden öğrenci özellikleri (bireysel farklılıklar) sınıf içindeki ve sınıf dışındaki etkileşim sürecini oluşturmada öğretmenlerin öncelikle dikkate alınması gereken bir unsurdur. Okullarda cinsiyet, kültür, ilgi, akademik özgüven, tutum gibi farklı özellikteki öğrencilerin bir arada olduğu düşünüldüğünde öğrenme-öğretme sürecini düzenleyen öğretmenlerin daha da dikkatli ve özenli olması gerektiği açıktır. Ülkemize yapılan göçler sonucunda sınıftaki öğrencilerin bireysel farklılıkları daha da önemli bir konu haline gelmiştir (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016).

Genel olarak bakıldığında göçmenlerin gittikleri ülkelerde yaşadığı en önemli problemlerden biri eğitimidir. Türkiye yaptığı uluslararası sözleşmelerle her bireye eğitim vermeyi kabul ettiğinden ülkemize göç etmiş çocukların eğitim alamama gibi bir durumu söz konusu değildir (Şimşir ve Dilmaç, 2018). Okullarımızdaki göçmen çocukların durumuna baktığımızda ise Suriyeli öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerin büyük kısmını oluşturduğu söylenebilir (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Göçle gelenler geçici barınma merkezlerine açılan okullarda dahil ilköğretim, ortaokul ve lise olmak üzere her kademedeki hatta okul çağını geçmiş bireyler için halk eğitim merkezlerinde eğitim alabilmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinin sağlanması için okullar olsa da eğitim-öğretim sürecinde kültürel yapıdaki farklılıklardan dolayı bazı sorunların yaşandığı da bir gerçektir. Yaşanan en önemli sorunlardan biri okula uyumdur (Bozan, Akçay ve Karahan, 2021; Güzel, 2019; Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016; Şimşir ve Dilmaç, 2018; Turan ve Polat, 2017; Uzun ve Bütün, 2016). Okula uyum sürecinde dil kaynaklı iletişim sorunları yaşanmaktadır. Çocuklar gerek kendilerini ifade etmede (konuşma ve yazma) gerekse akranlarını ve öğretmenlerini anlamada (dinleme ve okuma) sorun yaşadıklarından hem öğrenme öğretme sürecinde hem de sosyal ortamlarda zorlanmaktadır. Öğrenme öğretme süreci öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı etkileşimini içerdiğinden bu durum sadece öğrenciler için değil öğretmenler için de bir sorun oluşturmaktadır.

Sınıflarda Suriyeli öğrencilerin de öğrenme öğretme sürecine dahil olmasıyla birlikte bu alanda çalışmalar da yapılmaya başlanmış daha çok Suriyeli öğrencilerin okula uyum sürecinde (Bozan, Akçay ve Karahan, 2021; Güzel, 2019; Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016; Turan ve Polat, 2017; Uzun ve Bütün, 2016) veya Türkçe öğrenirken (Alkalay, Kırıl ve Erdem, 2021; Anis, 2019; Ayık, 2019; Dönmez ve Paksoy, 2015; Kuzu Jafari, Tonga ve Kışla, 2018; Morali, 2018; Şimşir ve Dilmaç, 2018; Turan ve Polat, 2017) karşılaştıkları sorunlar ve zorluklar araştırma konusu olmuştur. Ayrıca Suriye uyruklu öğrencilerin hem okula uyum süreci hem de Türkçe öğrenirken yaşadıkları zorluklar da aynı anda araştırmalara konu olmuştur (Atalay, Kılıç, Anılan, Anılan ve Anagün, 2022; İmamoğlu ve Çalışkan, 2017; Kardeş ve Akman, 2018; Keskinlik Kara ve Şentürk Tüysüzler, 2017; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016; Turan ve Polat, 2017). Alcalay, Kırıl ve Erdem (2021)'e göre karşılaşılan zorluklar; öğretmenlerin aldığı hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması, öğrencilerin ailelerinin eğitim

konusunda ilgisiz olması, öğrencilerin yaşadığı davranışsal sorunlar ve eğitime ilgisiz olmaları ile dil ve kültür farklılığından kaynaklanmaktadır. Bozan, Anagün, Anılan'a (2022) göre yabancı uyruklu öğrencilerin materyal eksiklikleri, ailelerle dil probleminden kaynaklı tercüman olmadan iletişim kurulamaması, öğrencilerin Türkçe'yi bilmemesi hem öğretmen hem de öğrenci açısından eğitim-öğretim sürecinde zorluklara neden olmaktadır. Uzun ve Bütün (2016)'ün yaptıkları araştırmaya göre Suriyeli çocuklar eğitim kurumlarına uyum sağlamada zorluklar yaşamaktadır. Bu sorunların kaynağının ise Türkçe'yi iletişim dili olarak kullanamamaları olduğu ifade edilmiştir. Ulaşılabilen literatür çerçevesinde Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin incelenmesi üzerine yapılan bir çalışmaya (Başaran, 2021) rastlanmıştır. Başaran (2021) mülteci çocuklara eğitim veren öğretmenlerin okul ve sınıf deneyimleri incelemiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin, gösterdikleri çabanın eşit ve nitelikli eğitim sağlamaya yeterli olmadığına inandıkları ve kendilerini mülteci çocuklarla çalışmada yetkin hissetmedikleri saptanmıştır.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin bu süreçte yaşadığı sorunlara ilişkin projeler çerçevesinde çözümler aranmıştır. MEB ve UNICEF iş birliğiyle "Kaliteli Kapsayıcı Eğitim" başlığı altında "Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Eğitimi" başlıklı bir proje yürütülmüş ve "Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı" başlığıyla bir kitap yayınlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018; Milli Eğitim Bakanlığı, 2016). PICTES projesi kapsamında ise devlet okullarına devam eden yabancı uyruklu öğrencilere özellikle Türkçe öğretimi için "Türkçe Hayat Boyu Kitabı, Salih Hikâye Seti, Yabancı Öğrenciler İçin Hikâyeler, Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Kitabı", gönderilmektedir (PIKTES, 2022). Ancak, Biçer ve Kılıç (2017) Suriyeli öğrencilere Türkçe öğreten öğretmenlerin kullandığı Türkçe ders kitaplarına ilişkin görüşlerini incelendiği çalışmada öğretmenlerin ders kitaplarını pek çok yönden eksik buldukları belirlenmiştir. Bunlar; görsellerdeki renklerin cansız olması ve görsellerin yetersiz olması, yazı puntolarının küçük olması, yazım hatalarının olması ve kitapların öğrencilerin seviyesine uygun olmaması gibidir. Bu nedenle kitapların öğretmenlere süreçteki problemleri çözmede yetersiz kaldığı söylenebilir. Suriyeli öğrencilerin bu kitaplardan yararlanabilmesi için öncelikle temel dil becerilerine hâkim olması gerekmektedir. Suriyeli ve Türk öğrencilerin bir arada olduğu okullarda öğrenciler Türkçe'yi tamamı Suriyeli olan okullardaki öğrencilerden daha hızlı öğrenmektedir (Kardeş ve Akman, 2018, s.1234). Karma olan okullarda öğrenciler Türkçe'yi hem akranlarından hem de öğretmenlerinden öğrenebilirken tamamı Suriyeli olan okullarda çocuklar akranlarıyla, evde ise ailesiyle ana diliyle iletişim kurdukları için Türkçe'yi öğretme görevi sadece öğretmene düşmektedir (Saritaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016, s.220). Bu da öğretmenin iş yükünü arttırmaktadır. Başaran (2021)'a göre öğretmenlerin bu süreçteki görevleri; çocukların göçle beraber yaşadıkları travmalarla başa çıkmalarına ve okula uyumlarına yardımcı olma, olumlu bir öğretmen/öğrenci ilişkisi kurma, sınıf atmosferini ve bu süreci etkileyen diğer unsurları (yöntem-teknik-materyal-ölçme-değerlendirme) yeniden

düzenleme gibidir.

Özetle öğretmenlerin öznel deneyimlerini anlamaya yönelik çalışmalar yapmak sürecin niteliğini artırmaya destek olabileceği göz önünde bulundurulduğunda göç dolayısıyla ülkemize gelen Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin deneyimlerinin incelenmesine yönelik bir çalışma yapılması ihtiyacı hissedilmiştir. Bu araştırmayla tamamı Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan ve hepsi birinci sınıf okutan beş öğretmenle görüşme yapılmış ve öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Birinci sınıf ilkökul çağının ilk kademesidir ve okuma-yazma başta olmak üzere temel beceriler öğretildiğinden çalışmaya öğretmenler birinci sınıftan seçilmiştir. Bu gerekçelerle araştırmanın amacı; tamamı Suriye uyruklu öğrencilerin gittiği okulda çalışan öğretmenlerin mesleklerine yönelik deneyimlerini belirlemek olarak saptanmıştır. Araştırmada geçici barınma merkezinde yaşayan Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sınıf öğretmenliği mesleği hakkında deneyimleri incelenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada geçici barınma merkezinde yaşayan Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sınıf öğretmenliği deneyimlerini incelemek için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin algılarını ortaya koymak ve onların bakış açılarını anlamlandırmak amacıyla nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Bireyin davranışlarının ve düşüncelerinin, kendisinin bu davranışa ve düşünceye nasıl bir açıklama getirdiğini anlamak için nitel yöntemlere ihtiyaç vardır (Yıldırım, 1999, s.14).

Gönüllü beş sınıf öğretmeni ile bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşme; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etme yöntemidir. Görüşmenin amacı, bireyin iç dünyasına girmek onun bakış açısını anlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.147-148). Geçici barınma merkezinde yaşayan Suriyeli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sınıf öğretmenliği mesleği hakkında deneyimlerini incelemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik yapısı

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Cinsiyet	Erkek	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın
Mesleki deneyim	9	14	14	11	11
Bu okuldaki çalışma yılı	3	4	3	4	1
Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili eğitim alma durumu	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Sınıf mevcudu	46	45	47	47	47
Düzenli devam eden öğrenci sayısı	35	37	39	30	35
Öğrencilerin uyruğu	Suriyeli	Suriyeli	Suriyeli	Suriyeli	Suriyeli

Önceki deneyimlerinde yabancı uyruklu öğrencilerle çalışma durumu	Suriyeli ve İranlı	Suriyeli	Suriyeli	Suriyeli	Suriyeli
Üniversite mezuniyeti	Lisans	Lisans	Lisans	Lisans	Lisans

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya dört kadın ve bir erkek öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri dokuz yıl ve üzerindedir. Yabancı uyruklu öğrencilere öğretmen olmadan önce hizmet içi eğitim alan bir öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin tamamı Suriyeli’dir. Öğretmenlerin hepsi lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada bireysel görüşme yapılarak veri toplanmıştır. Tam yapılandırılmış görüşme soruları katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşme sorularının önceden hazırlanarak sorulduğu görüşme şekline tam yapılandırılmış görüşme denir. Başka bir ifadeyle yazılı olarak yapılan araştırmaların sözlü ifade ediliş şeklidir (Işık ve Semerci, 2019, s.60). Sorular önceden hazırlanmıştır. Soruların sırası belirlenmiş ve her katılımcıya aynı sıra ile sorulmuştur. Görüşmede öğretmenlerden Suriyeli öğrencilere öğretmenlik yapmayı açıklamaları, bu durumdan nasıl etkilendiklerini belirtmeleri, bu okulda çalışmak için hangi mesleki becerilere sahip olmaları gerektiği ve önceki deneyimleri ile şimdiki deneyimlerini kıyaslamaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma; 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında, Adana ili Sarıçam ilçesindeki Suriye’den gelen ailelerin yerleştiği geçici barınma merkezine açılan resmi ilkokulda birinci sınıf okutan ve gönüllü olan beş sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere gönüllülük formu imzalatılmıştır. Hem araştırmaya katılan öğretmenlere hem de araştırmacıya uygun tarih ve saat belirlenmiştir. Araştırmacının ve araştırmaya katılanların uygun olduğu zamanlarda bireysel görüşme yapılmıştır. Önceden hazırlanan görüşme soruları sıraları değiştirilmeden öğretmenlere sorulmuş ve yazılı olarak kaydedilmiştir. Her görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür. Öğretmenlerin düşünceleri için uygun süre verilmiştir. Verilerin toplanırken öncelikle kişisel bilgilerden oluşan sorular sorulmuş daha sonra görüşme soruları sorulmuştur. Görüşmenin sonunda öğretmenlere ayrıca eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Her öğretmen buldukları okulda eğitim kalitesini arttırmak için öneri niteliğinde fikirlerini eklemiştir. Verdikleri cevaplar tekrar okunarak değiştirmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Sorular tek seferde anlaşılmış başka bir soruyla açıklamaya gerek kalmamıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme sırasında yazıyla kaydedilen görüşme verileri Word formatında, Times New Roman yazı şekli, 12 punto ve 1.15 satır aralığı ile bilgisayara yazılmıştır. Katılımcılardan elde edilen

veriler içerik analizine tabi tutularak temalar ve kodlar oluşturulmuştur. İki kodlayıcı tarafından görüşme metinleri analiz edilmiştir. Farklı kategoriler altında ele alınan durumlar tartışılmış ve uzlaşmaya varılmıştır. Kanıt gösterme amacıyla alıntılar yapılmıştır. Literatür taranmış, bu konuyla ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Bulgular

Görüşmede öğretmenlerden Suriyeli öğrencilere öğretmenlik yapmayı açıklamaları, bu durumdan nasıl etkilendiklerini belirtmeleri, bu okulda çalışmak için hangi mesleki becerilere sahip olmaları gerektiği ve önceki deneyimleri ile şimdiki deneyimlerini kıyaslamaları istenmiştir. Böylece mesleklerine yönelik yaşantıları hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular üç temada toplanmıştır. Bunlar; öğrenci performansı, öğretmen performansı ve mesleki becerilerdir. Tablo 2’de öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik deneyimlerini ifade eden niteliklerin tema ve kodları yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerini niteleyen özellikler

Tema	Kod	F
Öğrenci performansı	Hedefe ulaşamama	1
	İlerlememe	1
	Duygu karışıklığı	1
	Kültür farklılığı	1
		1
Öğretmen performansı	Tükenmişlik	
Mesleki beceri	Kendini geliştiremememe	2
	Kültür farklılığı	2
	Kendine inancın yüksek olması	1

Tablo 2’de görüşmeden elde edilen verilerin üç tema altında toplandığı görülmektedir. Öğrenci performansı temasında birer öğretmen hedefe ulaşamamayı, ilerlememeyi, duygu karışıklığını ve kültür farklılığını ifade etmişlerdir. Öğretmen performansı teması altında bir öğretmen tükenmişlik yaşadığını ifade etmiştir. Mesleki beceriler temasında ise ikişer öğretmen kendini geliştiremediğini ve kültür farklılığını ifade ederken bir öğretmen de kendine inancının yüksek olduğunu belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden “tamamı Suriye uyruklu öğrencilere öğretmen olmayı” ifade etmeleri istenmiştir. Katılımcılar olumlu ve olumsuz duyguları bir arada hissettiklerine yönelik açıklamalar yapmışlardır. Ö1 “Karanlık ve nereye yürüyeceğimi bilmediğim bir ortam. Belirsizlikle beraber öğrettiğinin ve öğretmediğinin belli olmaması durumu.” şeklinde açıklarken; Ö5 “Çıkmaz bir sokağa kapı açmak.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcıların açıklamalarından yola çıkarak Suriye uyruklu öğrencilere öğretmenlik yaparken yol haritalarının olmadığı söylenebilir. Daha önce deneyimlemedikleri bir durum olduğu için duygusal çaresizlik içinde oldukları, tükenmişlik hissettikleri de ifade edilebilir. Katılımcılar,

hedefe ulaşamadıklarını, öğretim süreçlerinde ilerleyemediklerini, kültür farklılığını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca Ö3 “*Hayal kırıklığı ile mutluluğu aynı anda hissetmek. Yani beklediğimin başarılmaması ile beklemediğimin başarılması arasında kalmak.*” şeklinde ifade ederek yaşadığı duygu karışıklığını belirtmiştir.

Görüşmede öğretmenlere tamamı Suriye uyruklu öğrencilerden oluşan bu okulda çalışmanın onları nasıl etkilediği de sorulmuştur. Öğretmenler mesleki becerilerini geliştiremediklerini, akademik anlamda kendilerini geri kalmış hissettiklerini söylemişlerdir. Ö4 ve Ö2 farklı bir kültür tanınmanın ve onlara hitap etmenin kendilerini olumlu anlamda etkilediğini belirtmişlerdir. Ö5 “*Farklı bir deneyim. Beklediğim kadar kötü olmadı. İçimdeki cevheri gördüm.*” şeklindeki ifadesiyle önyargıya sahip olduğunu ancak başarabildikleriyle kendine olan inancının yükseldiğini belirtmiştir.

Tamamı Suriye uyruklu öğrencilerden oluşan okullarda çalışan öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklere ilişkin veriler iki tema altında incelenmiştir. Oluşturulan temalar öğretmen nitelikleri ve önceki deneyimlerle kıyaslamadır. Tablo 3’te öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin tema ve kodları yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen nitelikleri ve önceki deneyimleriyle karşılaştırma

Tema	Kod	f
Öğretmen nitelikleri	Sabırlı olma	3
	Empati	1
	Beden dilini kullanma	1
Önceki deneyimlerle kıyaslama	Kültür farklılığını hissetme	2
	Kendine inancın yüksek olması	2
	Farklılık karşısında yetersizlik	1

Tablo 3’te görüşmeden elde edilen verilerin iki tema altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen nitelikleri temasında üç öğretmen sabırlı olmayı, birer öğretmen ise empatiyi ve beden dilini kullanmayı ifade etmiştir. Önceki deneyimlerle kıyaslama teması ikişer öğretmen kültür farklılığını hissetmeyi ve kendine olan inancının yüksek olduğunu, bir öğretmen ise farklılık karşısında yetersizlik yaşadığını belirtmiştir.

Araştırmada bu okullarda çalışan öğretmenlerin hangi niteliklere sahip olması gerektiği sorulmuştur. Ö1 “*Bence öğretmen öğretmendir. Farklı bir niteliğe ihtiyaç yoktur. Yabancı uyruklu öğrenciler uyum sağlamaya çalışmalıdır.*” ifadesiyle çalıştığı öğrenci grubunun özelliklerine göre öğretmenlik özelliklerini değiştiremeyeceğini belirtmiştir. Başka bir ifadeyle öğretmenin sahip olması gereken özelliklerin değişmemesi gerektiğini, öğrenci grubunun öğretmene uyum sağlaması gerektiğini söylemiştir. Öğretmenin, öğrencilerle empati kurmak istemediği görülmektedir. Ö2, Ö3, Ö5 her öğretmenin sabırlı olması gerektiğini ancak tamamı Suriye uyruklu öğrencilere öğretmenlik yaparken daha da sabırlı olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ö4 “*Beden dili çok güçlü olmalı. Kalabalık sınıfa hitap gücü fazla olmalı. Disiplinli*

olmalı.” ifadesiyle öğretmen ve öğrencilerin ana dilleri farklı olduğundan iletişim için beden dili kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenin sınıf yönetimi konusunda zorlanmaması için disiplinli olması gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusunda öğretmenlere önceki deneyimleri ile şimdiki deneyimleri arasında farklılık olup olmadığı sorulmuştur. Ö1 ve Ö2 kültür farklılığını hissettiklerini belirtmişlerdir. Ö2 *“Daha önce çalıştığım okullarda öğretmenler günü kutlanırdı. Burada hediye gelmemesi, kutlanmaması beni üzüyor.”* ifadesiyle farklı kültürlerde kutlanan özel günlerin de farklı olduğunu ifade etmiştir. Ö3 ve Ö5 veli desteği ve ek materyal olmadan sadece öğretmenin sınıf içerisinde çabalarıyla olumlu sonuç elde edebildiklerini gördüklerinden kendilerine olan inançlarının arttığını belirtmişlerdir. Ö3 bu ifadesini *“birinci sınıflarda kaynak kitap, internet, video olmadan okumaya geçiremem diye düşünüyordum. Ama bir defter bir kalemle okuma-yazma öğretebildiğimi gördüm. Burada okuma-yazma öğretebiliyorsam her yerde yapabilirim diye düşünüyorum.”* cümleleriyle desteklemiştir. Ö4 *“Farklı bir millete hitap etmek çok farklı bir deneyim. Kendimi sınıf öğretmeni değil de sadece okuma-yazma öğreten biri gibi hissediyorum.”* ifadesiyle buradaki deneyiminin önceki deneyimlerine göre olumsuz olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmeni olmasına rağmen kendini mesleğinden uzaklaşmış hissettiğini ifade etmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada tamamı Suriye uyruklu öğrencilerden oluşan okulda çalışan öğretmenlerin mesleklerine yönelik deneyimleri öğretmenlerle birebir görüşme yapılarak incelenmeye çalışılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda tamamı Suriye uyruklu öğrencilerle eğitim öğretim sürecini yürüten öğretmenlerin öğretmen olmaya olumsuz açıdan yaklaştıkları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenler hedefe ulaşamadıklarını, ilerleyemediklerini ifade etmişlerdir. Şimşir ve Dilmaç (2018) tarafından yapılan çalışmanın verileri de bu sonucu destekler niteliktedir. Yaptıkları araştırmanın sonuçlarına bakıldığında Suriye uyruklu öğrencilerin çok fazla akademik sorunla karşılaştıkları görülmüştür. Akademik sorunlar; dersi anlayamama, okuma-yazma öğrenememe, ödev yapmak istememe, derslere karşı ilgisizlik gibidir. Öğrencilerin yaşadıkları bu sorunlar öğretmenlerin de hedefe ulaşamamalarına ve ilerleyememelerine sebep olmaktadır. Öğretmenler kültür farklılığını yoğun bir şekilde hissettiklerini bu durumun da olumsuz duygular hissettirdiğini belirtmişlerdir. Bu olumsuz duygular çerçevesinde Suriye uyruklu öğrencilere öğretmen olmayı tanımlamışlardır.

Tamamı Suriye uyruklu öğrencilerden oluşan okulda çalışmanın, araştırmaya katılan öğretmenler üzerinde etkilerine bakıldığında; öğretmenlerin mesleki becerileri açısından yorumladıkları görülmüştür. Bazı öğretmenler mesleki açıdan olumsuz yorumlarken bazı öğretmenler olumlu açıdan bakmışlardır. Öğretmenler olumsuz açıdan kendilerini

geliştiremediklerini, kültür farkını çok fazla hissettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bir öğretmen Suriye uyruklu öğrencilerle çalışırken kendine olan özyeterlik inancının yükseldiğini belirtmiştir. Demir de (2020), yaptığı çalışmada öğretmenlerin sınıflarında yabancı öğrenci olmasını ve karşılaştıkları sorunları yüksek düzeyde olumlu karşıladıkları sonucuna ulaşmıştır. İmamoğlu ve Çalışkan (2017)'nin yaptığı araştırmaya göre ise Suriye uyruklu öğrencilerle sorun yaşadığını belirten öğretmen oranı %95'tir. Sınıftaki Suriye uyruklu öğrenci sayısı arttıkça öğretmenlerin görev ve sorumlulukları da arttığı için olumsuz etkiler yarattığı söylenebilir.

Tamamı Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sahip olması gereken öğretmen niteliklerine bakıldığında katılımcıların öğrencilerle etkili iletişim kurma özelliğine vurgu yaptığı görülmüştür. Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin empati becerilerinin yüksek olması ve sabırlı olmaları gerektiği görülmüştür. Ayrıca beden dilini etkili kullanabilmeleri ve sınıf hakimiyeti oluşturabilmeleri gerektiği belirlenmiştir. Alhussein (2020) yaptığı araştırmada; öğretmenlerin disiplini ve sınıf yönetimini önemseyen bir tutumda oldukları görülmüştür.

Öğretmenler önceki deneyimleri ile şimdiki deneyimlerini kıyasladıklarında en fazla kültür farklılığını hissettikleri görülmüştür. Suriye uyruklu öğrencilerin ailelerinin çocuklarına daha az değer veriyor olması görülen farklılıklardan biridir. Öğretmenlerin farklı kültür karşısında kendilerini yetersiz hissettikleri belirlenmiştir. Sarıtaş vd. (2016) yaptığı araştırmada özellikle Suriyeli öğrencilerin velilerinin çocuklarıyla ilgilenmediği sonucuna ulaşmıştır. Velilerin çocuklarının dersleriyle ilgilenmemesinin ve ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmasının problemlere neden olduğu ifade edilmiştir. Ancak bazı öğretmenler önceki deneyimlerine kıyasla özyeterlik inançlarının arttığını da ifade etmişlerdir. Önceki deneyimlerinde veli desteği, ek kaynak ve teknolojik araç gereçler yardımıyla ders işleyen öğretmenlerin bir defter-bir kalemle ve sadece öğretmen gayretiyle okuma-yazmayı öğretebildiklerini fark etmelerinin mesleki becerilerine yönelik özyeterlik inançlarını arttırdığı belirlenmiştir.

Özetle, öğretmenlerin genel olarak olumsuz duygularla mesleki kimliklerine yönelik açıklamalar yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu öğrencilerle çalışırken öğrenci performansıyla ilgili ilerleyememe, hedefe ulaşamama duygusunu hissettikleri, kendi performanslarıyla ilgili tükenmişlik hissettikleri anlaşılmıştır. Ancak yaşadıkları bütün zorluklara rağmen öğrencilerinin gelişim ve öğretim sürecinin daha iyiye gideceğine dair umutları olduğu verdikleri cevaplardan anlaşılmıştır. Katılımcıların Suriye uyruklu öğrencilerle çalışırken mesleki açıdan geriye gittiklerini düşündükleri, kendilerini mesleki açıdan geliştiremedikleri ve buna bağlı olarak mesleklerine bakış açılarının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan bazılarının dil ve kültür farklılığına rağmen öğrencilerinde ilerleme gördüklerinde kendilerine daha fazla güvendikleri, mesleki açıdan kendilerine olan özyeterlik inançlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenlerin farklı kültürle tanışmaktan keyif aldıkları anlaşılmıştır. Suriye uyruklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin çok

sabırlı, beden dilini etkili kullanabilen bireyler olması gerektiği, hitap gücü yüksek, sınıf içi disiplini sağlayabilen, sevgi dolu ve empati yapabilme becerisi yüksek kişiler olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada kültür farklılığının öğretmenleri zorladığı görülmüştür. Bu sonuçlar bağlamında süreçteki sorunları gidermek için öğrenci, öğretmen, program ve kaynak kitaplara yönelik öneriler verilebilir. Suriye uyruklu öğrencilerin ilkökul düzeyindeki okullara başlamadan önce zorunlu olarak Türk kültürünün tanıtıldığı kurumlara devam etmesi sağlanabilir. Öğretmenlere, ihtiyaçlarına yönelik hizmet içi eğitim verilebilir. Tamamı Suriye uyruklu öğrencilerden oluşan okullara farklı bir program uygulanabilir. Bu öğrenciler hem Türkçeyi hem de okuma yazmayı aynı anda öğrendikleri için daha yavaş ilerleyen ve basit etkinliklerin olduğu kitaplar hazırlanabilir.

Kaynakça

- Alhussein, R. (2020). *İlkokul dördüncü sınıftaki Suriyeli öğrencilerin Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunlar*. [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Alkalay, G., Kırıl, B. & Erdem, A.R. (2021). İlkokul yönetici ve sınıf öğretmenlerine göre Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 231-249. DOI:10.21666/muefd.809182
- Anis, R. (2019). *Devlet ilkokullarında eğitim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Atalay, N., Kılıç, Z., Anılan, B., Anılan, H. & Anagün, S. Ş. (2022). Suriyeli mülteci çocukların Türk okullarındaki eğitimleri: ilkökul öğretmenlerinin deneyimleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 29, 264-282. doi: 10.14689/enad.29.10
- Ayık, S. (2019). *Erken yaşta yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Oyunların yazma becerisine etkisi*. [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Başaran, S. D. (2021). Suriyeli mülteci öğrencilerin öğretmeni olmak: öğretmenlerin okul deneyimleri, *Eğitim ve Bilim*, 46(206), 331-354.
- Biçer, N. & Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Bozan, M. A., Akçay, A. O. & Karahan, E. (2021). İlkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin uyum sürecinin incelenmesi *Milli Eğitim*, 50(1), 309-335.
- Bozan, M. A., Anagün, Ş. S. & Anılan, H. (2022). Suriyeli öğrencilerin eğitiminde görevli öğretmenlerin COVID-19 salgınındaki deneyimleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*

- Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 7(1), 25-48.
- Demir, M. (2020). *Milli eğitime bağlı devlet okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018 Mayıs 4). *Sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler için el kitabı*. <http://oygm.meb.gov.tr/www/bakanligimizca-sinifinda-yabanci-uyruklu-ogrenci-bulunan-ogretmenler-icin-el-kitabi-yayinlandi/icerik/511> (Yayımlanma Tarihi: 18 Aralık 2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2016, Kasım 23). *Sınıfında yabancı öğrenci bulunan öğretmenlere eğitim*. <http://www.meb.gov.tr/sinifinda-yabanci-ogrenci-bulunan-ogretmenlere-egitim/haber/12341/tr>
- PIKTES, 2022. *Ders kitapları*. <https://piktes.gov.tr/Home/DersKitaplari>
- Dönmez, M. İ. & Paksoy, S. (2015). Türkiye’de öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmede karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği, *International Journal of Languages’ Education and Teaching, UDES 2015, 1907 – 1919*.
- Güzel, S. (2019). Türkiye’de öğrenim gören geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin uyum problemlerinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Işık E. & Semerci Ç. (2019). Eğitim Alanı Nitel Araştırmalarında Veri Üçgenlemesi Olarak Odak Grup Görüşmesi, Bireysel Görüşme ve Gözlem, *Turkish Journal of Educational Studies*, 6 (3), 53-66
- İmamoğlu, V.H. & Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretimine dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.
- Kardeş, S. & Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237.
- Keskinlikç Kara, S. B. & Şentürk Tüysüzler, B. (2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(44), 236-250.
- Kuzu Jafari, K. Tonga, N. & Kışla, H. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2(2), 134-146.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.
- Özer, Y. Y., Komşuoğlu, A. & Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 34-42.
- Sarıtaş, E., Şahin Ü. & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.

- Şimşir, Z. & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri, *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134.
- Turan, M. & Polat, F. (2017). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Qualitative Studies*, 12(4), 31-60.
- Uzun, E. M. & Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 7-17.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

This study was conducted to examine the professional experiences of teachers working with Syrian students living in temporary accommodation centers. Research: It was held in the fall semester of the 2021-2022 academic year, with five primary school teachers working in the official primary school, which was opened to the temporary accommodation center where families from Syria settled in the Sarıçam district of Adana province. Five primary school teachers who volunteered to participate in the study signed a volunteer form, and the appropriate date and time were determined for the interview. Individual interviews were conducted when the researcher and the participants of the study were convenient. A fully structured interview form was used. There are four questions in the interview form. The pre-prepared interview questions were asked to the teachers without changing their order and were recorded in writing. Each interview lasted an average of 20 minutes. Appropriate time was given for teachers to think.

The first and second questions asked during the interview were analyzed under three themes in a single table. The answers of the participants were divided into four codes under the theme of student performance. A teacher is seen in the code of not achieving the goal, a teacher in the code of not progressing, a teacher in the code of emotional confusion, and a teacher in the code of cultural difference. Each teacher's expression was different from each other. A code was created under the theme of teacher performance. This code is burnout, and a teacher is seen in the burnout code. The theme of professional skills is expressed by dividing into three codes. These codes are self-improvement, cultural difference, high self-belief. Two teachers are seen in the code of not being able to improve oneself, two teachers are seen in the code of cultural difference, and one teacher is seen in the code of high self-belief. The answers to the third and fourth questions asked during the interview were converted into themes and codes and analyzed

in a single table. There are three codes under the theme of teacher qualifications. These codes are lack of empathy, being patient and using body language. While there is one teacher in the code of lack of empathy, there are three teachers in the code of being patient, and there is one teacher in the code of using body language. Three codes were also created under the theme of comparison with previous experiences. These codes are feeling of cultural difference, high self-belief, and inadequacy in the face of difference. While there are two teachers in the code of feeling cultural difference and high self-belief; There is one teacher in the code of incompetence against the difference. Teachers who describe being a teacher to Syrian students, all of them, approached them negatively. Teachers stated that they could not reach the goal and progress. They stated that they felt the cultural difference intensely and this situation caused negative emotions. Within the framework of these negative feelings, they defined being a teacher to foreign students. Considering the effects of working at a school, all of which are Syrian students, on the teachers participating in the research; It was seen that teachers interpreted them in terms of their professional skills. While some teachers commented negatively from a professional point of view, some teachers viewed it from a positive point of view. Teachers stated that they could not develop themselves negatively and that they felt the cultural difference too much. However, one teacher stated that his self-confidence increased while working with Syrian students. When we look at the teacher qualifications that the teachers, all of whom work with Syrian students, should have, it was seen that the participants responded in the direction of communicating effectively with the students. It has been observed that teachers working with these students should have high empathy skills and be patient. In addition, it has been determined that they should be able to use body language effectively, have high classroom dominance, and be disciplined. When teachers compared their previous experiences with their current experiences, it was seen that they felt the cultural difference the most. One of the differences seen is that the families of Syrian students value their children less. It has been determined that teachers feel inadequate in the face of different cultures. It has been said that parents are not interested in their children's lessons and that their inadequacy in meeting their needs causes problems. However, it is observed that some teachers' self-belief levels have increased compared to their previous experiences. In their previous experiences, it was seen that teachers who taught with the help of parent support, additional resources and technological tools could teach reading and writing with a notebook - a pen and only with the effort of the teacher; In this way, it was determined that their belief in their professional skills increased.

It was understood that the teachers felt the feeling of not being able to progress, reaching the goal regarding student performance while working with Syrian students, and they felt burnout about their own performance. However, despite all the difficulties they experienced, it was understood from their answers that they had hopes that the students and the teaching process would improve. It was concluded that the participants thought that they had gone back professionally while working with Syrian students, they could not develop themselves

professionally, and accordingly, their perspective on their profession was negative. It has been concluded that some of the participants feel more confident in themselves when they see the progress of their students despite all the language and cultural differences, and their professional belief in themselves increases. It has been understood that some teachers enjoy meeting different cultures. It has been concluded that the teachers working with these students should be very patient, resilient, able to use body language effectively, have a strong ability to speak, can provide in-class discipline, are loving and have high empathy skills. It can be ensured that Syrian students attend institutions where Turkish culture is taught compulsorily before they start primary school. A separate training can be given to teachers who will work with these students. A different program can be applied to schools that consist of students who are all Syrian nationals. Since Syrian students learn both Turkish and literacy at the same time, schoolbooks with slower and simple activities can be prepared and distributed to foreign students.